

Sygn. akt IV CZ 108/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.
przy uczestnictwie [...]
o stwierdzenie zasiedzenia służebności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 lutego 2017 r.,
zażalenia uczestników postępowania [...]
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt I Ca .../16,

**oddala zażalenie pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w W. na skutek apelacji wnioskodawcy E. S.A., na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2015 r., oddalające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Stwierdził, że z ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego nie wynika, kto wznioł urządzenia przesyłowe na nieruchomości będącej obecnie własnością uczestników postępowania A. K. i T. B., a przede wszystkim jakie podmioty władały faktycznie nieruchomościami do dnia 31 stycznia 1989 r., jak i po tej dacie. W odniesieniu do tej drugiej sytuacji nie zostały dokonane jakiekolwiek ustalenia faktyczne dotyczące poprzedników prawnych wnioskodawcy i podstaw prawnych tego następstwa. Brak tych ustaleń nie pozwalał na rozważenie - co było w sprawie niezbędne - czy zaistniały obie przesłanki z art. 336 k.c. składające się na pojęcie posiadania. Przy przyjęciu złej wiary i ustaleń Sądu Rejonowego dotyczących wybudowania napowietrznej linii energetycznej w 1965 r., termin zasiedzenia służebności upłynąłby z dniem 31 grudnia 1985 r., a osobą nabywającą ograniczone prawo rzeczowe byłby Skarb Państwa. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia sporządzonego z naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c. nie wynika jednak dlaczego wniosek w tej części miałby podlegać oddaleniu. Oddalając wniosek w dalszej części Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca nie wykazał przeniesienia posiadania i także w tym wypadku niezbędne jest dokonanie wskazanych uprzednio ustaleń, przy braku których rozważania Sądu odwoławczego mogą mieć jedynie teoretyczny charakter. Sąd Rejonowy pominął też zupełnie w swoich ustaleniach decyzję wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, mogącą mieć znaczenie dokumentu stwierdzającego przeniesienie posiadania, o którym mowa w art. 348 k.c. Ze stwierdzonym uchybieniem wiąże się kwestia nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd Rejonowy, do którego dochodzi również w sytuacji, gdy sąd pierwszej

instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną. Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie zachodzi potrzeba dokonania po raz pierwszy niezbędnych dla jej rozstrzygnięcia wskazanych ustaleń faktycznych, które powinny doprowadzić do wskazania konkretnej daty objęcia służebności w posiadanie - o ile miało to miejsce - zaś gdyby okazało się to niemożliwe, niezbędne będzie wskazanie dlaczego ewentualny termin zasiedzenia rozpoczął bieg od przyjętej przez Sąd pierwszej instancji początkowej daty zasiedzenia. W toku dalszego procedowania Sąd pierwszej instancji będzie związany poglądem Sądu Okręgowego o dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu wynikającej m.in. z linii orzeczniczej prezentowanej przez uchwałę 7 sędziów SN z 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014, nr 7 -8, poz. 68).

W zażaleniu uczestnicy wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi i zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego. Zarzucili naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. podnosząc, że zarówno rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jak i jego motywacja naruszają konstrukcję postępowania apelacyjnego i funkcję apelacji. Zdaniem skarżących stwierdzona niekompletność ustaleń Sądu Rejonowego nie mogła przesądzać o konieczności uchylenia jego postanowienia, sąd drugiej instancji ma bowiem możliwość poczynienia własnych ustaleń i samodzielnej ich oceny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawę zażalenia wniesionego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. stanowić mogą jedynie zarzuty kwestionujące zakwalifikowanie przez sąd drugiej instancji sytuacji procesowej występującej w rozpoznawanej sprawie, jako odpowiadającej podstawie wydania orzeczenia kasatoryjnego określonej w art. 386 § 4 k.p.c. Zażalenie nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia sądu drugiej instancji (zob. m.in. postanowienia SN z dnia 24 maja 2013 r., V CZ 156/12, nie publ., z dnia 20 września 2013 r., II CZ 51/13, nie publ., z dnia 3 października 2014 r., V CZ 61/14, nie publ.). W związku z tym

pozbawione znaczenia dla oceny zasadności zażalenia są podnoszone w jego uzasadnieniu wywody polemizujące z stanowiskiem zaskarżonego wyroku w tym zakresie.

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony błędnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie albo przesłanka wykluczająca jego skuteczne dochodzenie. Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także wówczas, gdy sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie w związku z tym zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych dla rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych. Skorzystanie w takiej sytuacji przez sąd drugiej instancji z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego naruszałoby zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. m. in. postanowienie z dnia 7 października 2015 r., I CZ 68/15, nie publ., z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, nie publ. z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ., z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68).

Sytuacja taka, zaistniała w przedmiotowej sprawie, co uzasadniało uchylenie przez Sąd Okręgowy zaskarżonego apelacją postanowienia z powodu nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych przyczyn zażalenie podlegało oddaleniu (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

kc

jw